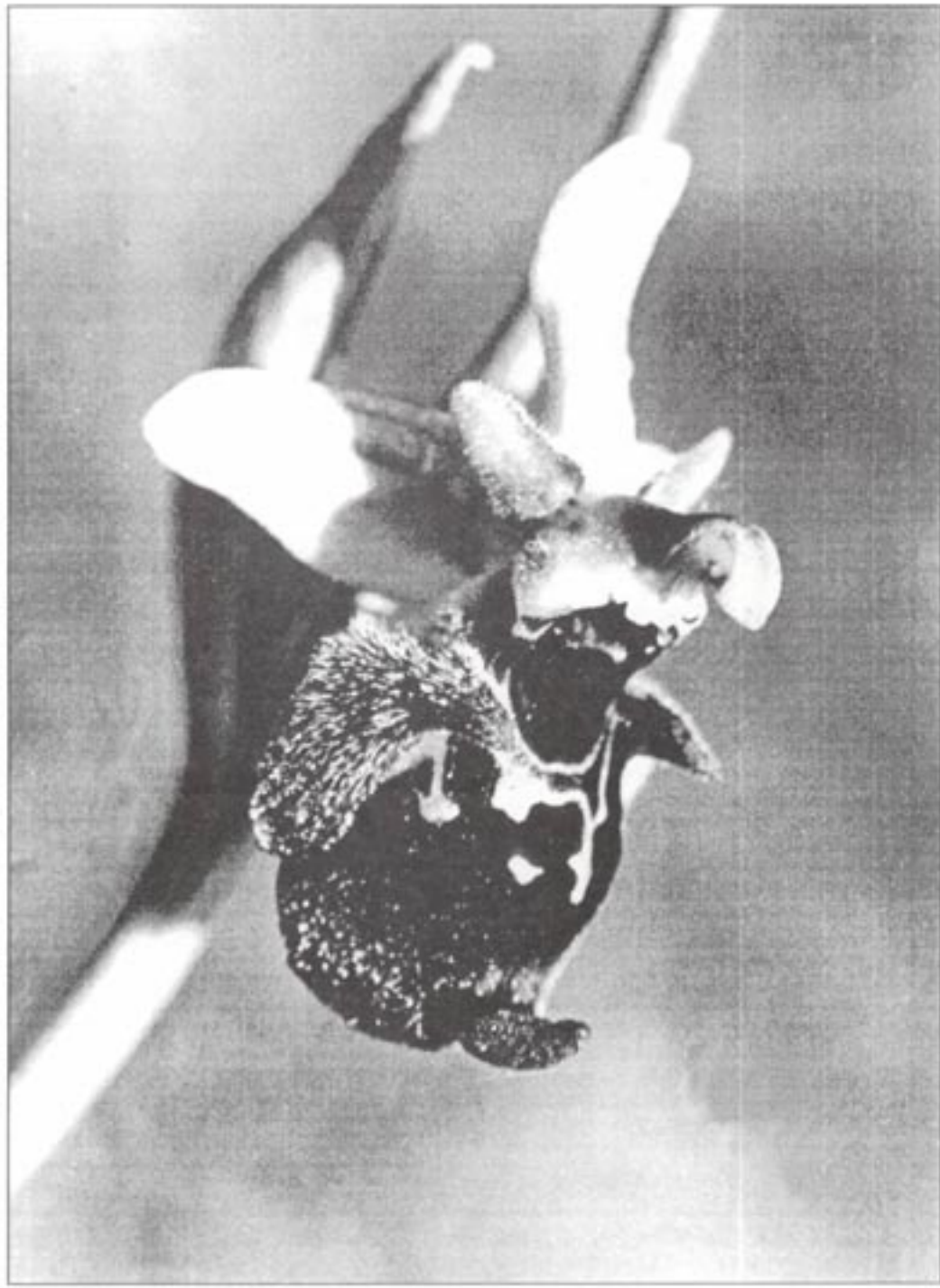

Ročenka moravsko - slovenského pomezí

1/94

Bílé Karpaty

Přání do začátku.....	1
Kdo jsme <i>představení redakce</i>	1
Poslední rozhovor <i>rozhovor s Josefem Vavrouškem</i>	2
Od kosení až k houbám <i>aktivity ZO ČSOP Veselí nad Moravou</i>	4
Kosí se v Kloboukách <i>ZO ČSOP Kosenka</i>	6
Kosí se i jinde.....	6
Co dělá "STUŽka" na Kopanicích? <i>o regionální pobočce Společnosti pro trvale udržitelný život</i>	7
Sešli jsme se ve Strání <i>Konference o rozvoji Bílých Karpat</i>	8
Něco z kultury <i>Hornácké slavnosti</i>	9
<i>Mikulášský jarmek</i>	9
<i>Silvestr ve Strání</i>	10
Z druhé strany hranice <i>o Společnosti pro trvale udržitelný život v Trenčíně</i>	11
Česko-Slovenská hranice už není horké téma.....	12
Zprávy ze Správy.....	14
Obce a životní prostředí <i>aneb napsali nám starostové</i>	16
Jak to vidí na Kopanicích <i>výsledky sociologického průzkumu</i>	18
Velký zájem z ciziny <i>zahraniční návštěvy na Karpatech</i>	20
Posbíráno.....	22
Pohled do historie.....	23
Slovo na závěr.....	24

Blahopřání

Panu Jaromíru Dostálovi,
autorovi fotografií
na obálce,
srdečně blahopřejeme
k devadesátým narozeninám,
jichž se v těchto dnech dožívá.
Děkujeme mu za všechno,
co pro Bílé Karpaty udělal.

"Díky Společnosti pro trvale udržitelný život jsem měl to štěstí, že jsem mohl navštívit oblast moravských Kopic a uvědomit si její možnosti a problémy. Jen díky iniciativám, postavených na aktivitě občanů - jako je projekt STUŽ "Revitalizace krajiny a sídel na Bílých Karpatech" - může být zajištěna budoucnost překrásné krajiny Karpatské oblasti. Velvyslanectví Spojených států v České republice velmi oceňuje snahu Společnosti poutat pozornost veřejnosti na stav životního prostředí v tomto regionu a povzbudit občany České republiky k místním iniciativám, které budou řešit společné problémy."

Dr. Cameron Munter
první tajemník Velvyslanectví Spojených států Amerických
v České republice
leden 1995

Vážení čtenáři,

dostala se Vám do rukou Ročenka 1994 Bílé Karpaty. Měla by být předehtou pro časopis, jehož pravidelné vydávání chceme v tomto roce zahájit. Bude to časopis o lidech a krajině na moravskoslovenském pomezí, na Bílých Karpatech. Byli bychom rádi, kdyby se vám všem stal zdrojem poznání, že problémy Kopic a Hornácka jsou si v mnohém podobné a že má smysl je řešit společně.

Doufáme, že Vám dokážeme nabídnout dostatek inspirace a dobrých nápadů, stejně jako přesvědčit všechny o tom, že na Bílých Karpatech žije řada lidí, kteří mají tuto oblast rádi a jsou ochotni pro ni leccos udělat. Časopis Bílé Karpaty by měl být nejen vizitkou nás, redakce, ale hlavně Vás, obyvatel tohoto překrásného koutku České i Slovenské republiky.

Kdo jsme?

Společnost pro trvale udržitelný život, pobočka Bílé Karpaty

vznikla v roce 1994 v Uherském Hradišti. Její předsedkyní a zároveň členem redakce je **Jana Hajduchová**. Původně pracovala na referátu regionálního rozvoje Okresního úřadu, odkud vloni odešla právě se záměrem věnovat se více oblasti Bílých Karpat. (-jh-)

Český svaz ochránců přírody, ZO Veselí nad Moravou

v naší redakci zastupuje **Jan Wim Jongepier**. Původem Holanďan, učitel angličtiny a matematiky, je členem ČSOP od roku 1990. V roce 1992 se stal zaměstnancem Správy CHKO. (-jw-)

Dalším členem redakce je **Vlasta Ondrová**, učitelka na základní škole v Dolním Němčí. Ke spolupráci s námi ji přivedl vřelý vztah k přírodě, řadu let pomáhá jako dobrovolný strážce. (-vlo-)

Spolupracují s námi i **Pavel Bezděčka** z Referátu životního prostředí okresního úřadu v Uherském Hradišti (autor kreseb) a **Jan Pšurný**, starosta Velké nad Veličkou. Okruh našich spolupracovníků bude ale samozřejmě daleko širší.

Na oslavě Silvestra, pořádané Společností pro trvale udržitelný život ve Strání, se - ostatně jako každý rok - sešlo mnoho zajímavých lidí. Mezi nimi i ing. Josef Vavroušek, předseda Společnosti. Vyžila jsem jeho přítomnosti a požádala jej o rozhovor pro Bizoní vítr, časopis Ligy lesní moudrosti. Nikdo z nás netušil, že to bude rozhovor poslední. Josef Vavroušek tragicky zahynul v Západních Tatrách spolu se svou dcerou Petrou 18. března 1995.

Do podvědomí veřejnosti vstoupil Josef Vavroušek po r. 1989, kdy se stal ministrem životního prostředí. Po svém odchodu z politiky založil Společnost pro trvale udržitelný život, přednášel na několika vysokých školách. Především byl ale velký člověk a dobrý kamarád.

Celý život se věnoval snaze pomoci životnímu prostředí na této planetě, a problémy malých obcí a obyčejných lidí Bílých Karpat považoval za stejně naléhavé jako jakékoli jiné. Přesto, že ztráta člověka, jako byl on, je nenahraditelná, jeho myšlenky a slova nám mohou sloužit jako vodítko i dnes.

"Pepo, ty jsi minulý rok navštívil Spojené státy, co považuješ za nejdůležitější zkušenost?"

"Přivezl jsem si odtamtud přesvědčení, že je to společnost, která se prostě musí změnit, že to takhle dál nejde. Když jsem tam byl před lety poprvé, drtívala většina Američanů žila v pocitu, že je všechno skvělé, a po šesti letech strašně velké množství lidí, nejenom intelektuálů, vyjadřovalo pocit, že je třeba změn."

"Já jsem už narazila víc-krát z různých zdrojů na informace, že v západní Evropě a Severní Americe dochází k určitému

posunu myšlení společnosti, i u těch nejobyčejnějších lidí, posunu k silnějšímu vnímání problémů životního prostředí a snahy v tom něco dělat. V čem vidíš příčiny tohoto posunu?"

"Ten ekologický postoj je jen jeden z několika. Základní problém je kriminalita. Většina lidí tam pociťuje intenzivní strach z kriminality. Z násilné kriminality, nemluvíme o jiné.

Druhý problém je rychle postupující kolaps zdravotní a sociální péče.

19 % lidí není pojištěných vůbec, prudce rostou náklady na zdravotní péči, zhoršuje se kvalita péče pro velmi významné skupiny obyvatel. Samozřejmě elita má vynikající péči, ale průměr je špatný a klesá. V Americe je naprostá krize vztahu mezi lékařem a pacientem.

V sociální péči je malér v tom, že tam sice je oficiálně jen 6 % nezaměstnaných, ale třeba mezi mladými černochy je běžně kolem 70 % nezaměstnaných.

Třetí problém je tedy životní prostředí. I když oni začli se snahou něco zlepšit už v sedmdesátých letech, ale vůbec se nedotkli podstaty věci. Ještě tak před deseti lety to vypadalo, že pokud jde o problémy životního prostředí, stačí sem tam něco vylepšit, postavit lepší odlučovače, nebo jezdit na kole, nebo separovat odpady, a teď se ukazuje, že to musí být celková systémová změna, která je naprosto nezbytná. To

cítí skoro všichni, od George Bushe, který je šéfem nadace, která mne tam pozvala, přes nejruznější profesory

v Berkeley, ze všech možných kruhů, od těch nejkonzervativnějších až třeba po studenty.

Představa, jak by ta změna měla vypadat, je naprosto rozdílná. V tom už není dohoda skoro žádná. Počínaje takovými pitomými věcmi, jako jsou třeba ty kvěry, kdy na tom, že se lidi nemají střílet na potkáni, se skoro všichni dohodnou. A tam máš třeba v novinách běžně, že třináctiletý kluk postřílel celou rodinu, a když se ho ptali proč, tak řekl: "I ve got a bad day." (mám špatný den - pozn. red.) a hotovo. Tak oddělal maminku, tatínka a tři sestry. Ale představy, jak tomu zabránit, jsou naprosto rozdílné. Zatímco jedna strana chce vyšší tresty a represe, liberálové říkají, že by neměl být takový přístup ke zbranim."

"Já bych se chtěla vrátit k problematice životního prostředí a poprosit tě o charakteristiku, v čem vlastně spočívá princip trvale udržitelného rozvoje? Tento princip je někdy považován za cestu k řešení všeobecných problémů lidské společnosti, které spolu velmi souvisí. V čem ta cesta spočívá?"

"Já myslím, že formálně se k tomuto principu přihlásily vlastně všechny státy světa, já neznám jedinou výjimku, všechny státy OSN, nejen na

konferenci v Riu, ale i při řadě dalších příležitostí, naposled například v Káhiře. Přihlásily se k tomu i nečlenské země (například Švýcarsko). Takže v tom problém není. Problémy začínají v otázce definice. Klasická definice, kterou připravila komise OSN pro životní prostředí, je vlastně velmi antropocentrická^{*)}. Říká, že máme žít takovým způsobem, abychom byli schopni uspokojovat své potřeby, a zároveň abychom nezkažili možnost budoucím generacím uspokojit jejich vlastní potřeby. To znamená, že se do toho vnáší jedna podstatná věc, odpovědnost vůči budoucím generacím. To je velmi důležité a myslím, že je to základní prvek. Ale podle mě to nestačí. Těch definic jsou desítky nebo možná stovky a já osobně si myslím, že kromě toho dlouhodobého časového horizontu je tam potřeba vnést jakési konkrétní ideály, pro mě jsou to ideály humanismu a lásky k přírodě, nejenom živé, ale i neživé části. A že je potřeba v tomto smyslu hledat jakousi dlouhodobou rovnováhu a dlouhodobě orientovanou cestu, jak se přiblížit k těmto dvěma ideálům. To znamená najít harmonii mezi antropocentrickým^{*)} a jakýmsi naturocentrickým^{*)} viděním světa. Ve světě je to bráno velmi rozdílně. Velká část lidí, zejména podnikatelů, se to snaží vidět v takovém tom ozelenování byznysu, dělá všechno jako dosud, jen s nějakými v podstatě kosmetickými úpravami..."

"... řekněme třeba jako když všichni jezdíme

autem, ale jezdíme na zelený benzin..."

"... jasně. Pokud možno radši víc, protože s pocitem, že teď už jsem konečně pro to životní prostředí něco udělal, tak to by bylo, abych si to nevynahradil tím, že budu jezdit častěji. Hlavní jsou tedy dvě základní myšlenky, jednak odpovědnost dlouhodobá, nejen krátkodobá, a jakási harmonie mezi tím antropocentrickým a naturocentrickým přístupem, protože nevěřím, že je možné od systému antropocentrického k systému naturocentrickému skočit.

To nemá žádný smysl. K tomu, aby se takhle myšlenka nějakým způsobem mohla realizovat, chce to změnu skoro všeho. Počínaje systémem hodnot u lidí, změnou hodnotových žebříčků každého člověka, zejména v západní civilizaci, kde to začíná, přes změnu politického systému, tak, aby ten systém byl schopen respektovat nejen krátkodobě, ale i dlouhodobě zájmy a cíle (dnešní politické systémy dvou, čtyřletých volebních období přirozeně preferují krátkodobé zájmy před dlouhodobými) přes změnu ekonomického systému, který je technicky zaměřený, ale jeho negativní vedlejší důsledky jsou šílené, nejenom ekologické.

Na druhé straně se ukazuje, že vývoj se stává stále více a více samoúčelným, že vlastně někde se produkuje víc, než je ten konkrétní stát schopen spotřebovat, takže se nutí do exportu, čímž se vlastně ničí cizí kultury, často velmi zásadně, aby se získaly nové trhy. Ale ani tam to nemá

perspektivu, protože podle definice nemůžou být všichni exportéři, musí to někdo importovat, a má-li to importovat, musí to mít čím zaplatit, a to je vlast-

ně ten zásadní problém, že na jedné straně obrovská nadprodukce a na druhé straně stále menší schopnost těch zemí to zaplatit.

Ale myslím si, že se to týká i způsobu života jednotlivců, ekologie zemědělství třeba, základní věci je třeba poznat a pokusit se přiblížit je principům, které fungují v přirozených ekosystémech. To znamená s minimálními vnějšími vstupy energie dosáhnout maximálních efektů. Z toho vyplývá přenesení důrazu z průmyslových a intelektuálních center do regionálních seskupení, která budou vlastně uzavírat co nejvíce cyklů regionálně, protože skutečně marníme energii na přenos hmot na dlouhé vzdálenosti. Celý ten trend rozšiřování dopravy je nesmyslný a naprosto neudržitelný."

- jlj -

^{*)} Antropocentrický pohled na svět hodnotí vše především podle toho, zda je to dobré nebo špatné pro člověka. Naturocentrický pohled vnímá člověka jako součást celkového přírodního systému a hodnotí jevy podle jejich celkového dopadu na celý tento systém i v případě, že člověka přímo neovlivňují.

Od kosení až k houbám

Co dokázali ochranáři ze základní organizace Českého svazu ochránců přírody ve Veselí nad Moravou.

Jak už prokázala v minulých letech, je Základní organizace Českého svazu ochránců přírody (ZO ČSOP) Bílé Karpaty schopna vymyslet a zorganizovat hodně projektů a provést spoustu práce. V roce 1994 tato organizace se sídlem ve Veselí nad Moravou pracovala na 10 projektech, týkajících se ochrany přírody v Bílých Karpatech. Nejviditelnější aktivita, kterou vojáci na civilní službě a zaměstnanci veselského ČSOP udělali, je tzv. *management*

(péče, údržba daného území, především kosení a odstraňování náletu) v přírodních rezervacích Žerotín, Čertoryje, Kútky (Radějov), Jazevčí, Machová (Javorník) a na Předních loukách u Suchova. Celkem pokosili kolem 190 ha. Samozřejmě nestačilo jen louky pokosit, ale také odvézt nebo, v horších případech (špatná kvalita sena, nebyla poptávka), i spálit seno, aby při hnití louky nepoškodilo. Vedle toho vyčistili ještě 10 ha luk od náletu v národní přírodní rezervaci Zahrady pod

Hájem u Velké nad Veličkou. Na všechny tyto úkoly byli kluci dobře vybaveni lištovými sekačkami, rotační sekačkou taženou horským traktem a křovinořezem. Tuto terénní práci prováděli od raného léta (jaro bylo nepříznivé) do pozdního podzimu. Jedinečnost bělokarpatských luk ve střední Evropě je i důvodem různých probíhajících vědeckých výzkumů. Zatímco květena je docela dobře známa, neexistuje ještě celkový přehled o bohatství živočichů a nižších rostlin. Proto byly v loňském roce zahájeny dva projekty, jejichž cílem je **zjištění výskytu savců**

(garant Mgr. Petr Wolf, Palackého universita Olomouc) a **hub** (garant Ing. J.W. Jongepier) na vybraných lokalitách. Další úkol, který ČSOP Bílé Karpaty loni podpořil, je **záchrana dvou druhů rostlin, hrachoru panonského a hořce Kochova**. Oba tyto druhy se vyskytují v Bílých Karpatech, ale jinde v České republice nerostou.

Hrachor panonský roste pouze v okolí Strání na třech lokalitách. Zřejmě kvůli vlhkému jaru se loni na jedné z nich objevilo přes 200 jedinců. Po vyzrání semen zde bylo pokoseno 5 ha, bohužel se ale nepodařilo získat semena pro pokusné pěstování v laboratoři. První návštěva byla brzo, při další už byla všechna semena vypadaná.

Hořec Kochův roste až do 60. let na jediné louce

nad Horním Němčím. Louka však začala být intenzivně hnojena kejdou a druh vyhynul. Záchranu tohoto krásného na jaře kvetoucího hořce zabezpečili obyvatelé Horního Němčí, kteří tuto rostlinu v minulosti přesadili do svých zahrádek a předávali si ji. Pan Pavel Garaj, člen Botanické sekce při Správě CHKO, je jedním z majitelů této vzácné rostliny. V loňském roce pomohl k návratu napěstovaného hořce na vhodná místa původní lokality a jejího okolí. Jestli tato akce byla úspěšná, uvidíme letos na jaře.

Tento přehled činnosti veselských ochranářů uzavřeme dvěma velkými projekty, které běží už několik let: **krajové odrůdy ovocných stromů a obnova květnatých luk**.

Pro záchranu starých odrůd ovocných dřevin byl v roce 1991 založen zvláštní sad u Velké nad Veličkou, kam jsou přenášeny místní odrůdy jabloní, hrušní, třešní a modrého ovoce z oblasti Horníácka. Na ploše téměř 3 ha už roste skoro 400 stromů, na které je naroubováno několik desítek odrůd. O sad se stará pan Ladislav Tomčala. Kromě běžné údržby také pokračuje v roubování, další výsadbě a vyhledávání dalších sort. Během podzimních měsíců bylo zahájeno zaznamenávání krajových odrůd na Kopicích (obce Komňa, Starý Hrozenkov, Žitková,

Vyškovec, Vápenice, Lopeník). Místní občané tu poskytovali p. Tomčalovi důležité informace. Výsledky (několik stromů modrého ovoce, 60 odrůd jabloní a různé hrušně) byly předvedeny na výstavě ovoce ve Veselí nad Moravou a při akci "Týká se to také Tebe" (TSTTT) v Uherském Hradišti.

Na téma "**Záchrana krajových odrůd ovocných dřevin**" byl na podzim (ve spolupráci s Ústřední výkonnou radou ČSOP) uspořádán seminář, kterého se mimo jiné zúčastnili ochranáři, pracovníci okresních referátů životního prostředí, zájemci ze Správ CHKO i odborníci z vysokých škol.

ČSOP Veselí se dále podílel i na vydání metodiky "Ohrožené odrůdy ovocných dřevin", kterou napsal ing. Václav Tetera, CSc. Pro zájemce je ještě malé množství těchto brožur k dispozici (adresa: Sokolovská 856, 698 01 Veselí nad Moravou).

Obnova květnatých luk je zcela novým projektem. Cílem je vytvoření regionální semenné směsi a založení pestré louky typické pro Bílé Karpaty tam, kde nyní jsou pole nebo nudné zelené hnojené louky. Kupodivu nejde o další "výmysl" ochranářů, ale zájem vznikl ze strany zemědělců i myslivců. Stálé travní porosty jsou totiž mnohem vhodnější než orná půda, protože plní mnoho funkcí (zabrání erozi, druhově bohaté porosty přispívají k ekologické stabilitě krajiny, seno z nich je pro dobytek vhodnější). Avšak květnaté louky není jednoduché založit. Oblastní semenné směsi nejsou na trhu a navíc by na polích špatně klíčily.

To byl důvod, proč Dr. Ivana Jongepierová v roce 1992 založila pracovní skupinu, která řeší tento problém. Byla vytvořena základní metodika zalučnění, která obnáší způsob sběru semen základních druhů bělokarpatských luk, jejich rozmnožení v polních podmínkách a nezbytnou přípravu pro založení stálého, druhově bohatého travního porostu.

V roce 1994 byli členové této skupiny zapojeni do zpracování metodiky "Udržení, zlepšení a zakládání druhově bohatých luk", kterou pro zemědělce, státní správu i kontrolní orgány připravuje Výzkumný ústav meliorací a ochrany půd (Praha). Na jaře 1994 bylo započato s prvními pokusy

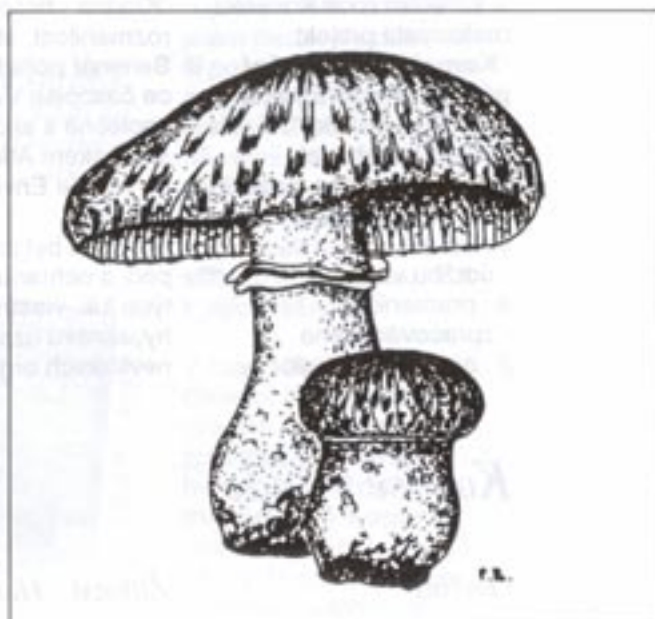
v pěstování lučních rostlin ze semen nasbíraných studenty v létě 1993. Na tomto projektu se podílelo několik soukromníků a organizací: Výzkumná stanice travinářství (Zubří), ČSOP Vičnov, ČSOP Doubravy, p. Antonín Světlík

(Suchov) a dr. Dagmar Zábranská (Uh. Hradiště). Přes problémy s plevele a s klíčením určitých druhů se podařilo založit matečné porosty a získat první úrodu. Pro získání semen dalších druhů zorganizoval ČSOP Bílé Karpaty tři turnusy pracovní

pobytových táborů, výsledkem bylo kolem 14 kg vyčištěných semen 42 druhů.

Zájem o řešení této problematiky projevily koncem roku i Okresní úřady Hodonín a Uherské Hradiště a byla domluvena pomoc při obnově luk v Pomoraví.

Největší uznání však přišlo z neočekávané strany. Anglická plynárenská společnost *British Gas*, která organizuje každý rok mezinárodní soutěž přírodních fotografií, uspořádala loni výstavu nejlepších snímků poprvé v České republice. Součástí je i prodej pohledů, jejichž výnos je určen nějakému projektu v oblasti přírody. S Ministerstvem životního prostředí byl z několika desí-

tek projektů vybrán náš projekt "Obnova květnatých luk". *British Gas* tak přispěje k pokračování tohoto úkolu.

-jw-

Kosí se v Kloboukách

Základní organizace Českého svazu ochránců přírody Kosenka působí ve Valašských Kloboukách již 15 let a řadu let zajišťuje kosení několika chráněných území.

V loňském roce Kosenka realizovala projekt "Komplexní zajištění péče o přírodní rezervaci Bílé potoky". Tento projekt obsahoval:

- ruční kosení na ploše 2 ha a strojní kosení na ploše 2,5 ha,
- údržbu vodotečí a pramenišť,
- zpracování sena z genofondové plochy

Čížův Láz (2,5 ha); na roštech bylo získáno 5 pytlů směsi semenného materiálu ze sklizeného sena, ta byla použita k posilujícím výsevům v přírodních rezervacích (PR) Bílé potoky, Javorůvky a Ploščiny. Dále pokosila 8 ha v PR Javorůvky a přírodní památce (PP) Dobšena a v okolních I. zónách. Při těchto akcích se vystřídal na 150 příznivců a členů nevládních ekologických organizací, podíleli se i vlastníci chráněných území. Další akcí bylo zajištění mezinárodního semináře "Krajina - hospodaření, rozmanitost, stabilita". Seminář pořádala redakce časopisu Veronica společně s ekologickým střediskem Atlantic Centre for the Environment z USA. Program byl zaměřen na péči a ochranu květnatých luk, vlastnické vztahy, správu území a roli nevládních organizací.

Jedním z hlavních cílů činnosti Kosenky je postupné obnovení vztahu místních lidí ke krajině, místním přírodním a kulturním zdrojům, které umožní rozvoj domácí ekonomiky a ochrany přírody. Proto byl již třetím rokem ve spolupráci s Folklorním sdružením Valašské Klobouky, Městským muzeem a Městským úřadem uspořádán III. Valašský Mikulášský jarmek. Kosenka zabezpečuje i práci s dětmi v kroužku přátel přírody Hříbata, pod vedením Magdy Tomašíkové a Karolíny Bogárové. Vyvrcholením jejich činnosti bylo uspořádání dvou letních táborů. V září byl společně s Ekocentrem Nový Jičín a Gymnáziem Valašské Klobouky uskutečněn 1. ročník ekologické olympiády pro středoškolačky s účastí 7 středních škol.

Miroslav Janík

Kosí se i jinde

Hložiny

Pavel Garaj a Sláva Bobčík věnovali v loňském roce bezpočet dní na posečení trávy na lokalitě Hložiny v přírodní památce Drahy v Horním Němčí. A nejen to, likvidovali zde také nežádoucí náletové dřeviny, jako borovici lesní i černou a hloh. Kdo tuto lokalitu znáte, jistě víte, jak nutně tyto zásahy potřebuje.

Žitková - Hutě

Letní pracovní tábor Bron-tosaurů Mařatice Uher-ské Hradiště proběhl ve dnech 3.7. - 15.7. 1994 v přírodní rezervaci Hutě. Třicet pět účastníků kosilo a odstraňovalo keře. Tato akce se zde opakuje již od roku 1990 a nese své ovoce. Vzácné druhy rostlin se tu objevují v čím dál větším počtu i druhovém zastoupení.

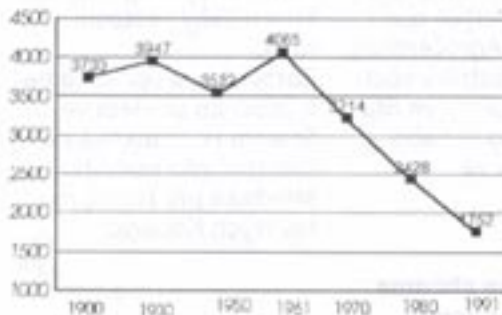
Letní tábor se může každoročně uskutečnit díky řadě sponzorů, kteří mají pochopení pro potřeby přírody. Děkujeme jim i všem účastníkům tábora pod vedením Michala Hájka.

-vlo-

Co dělá "STUŽka" na Kopanicích?

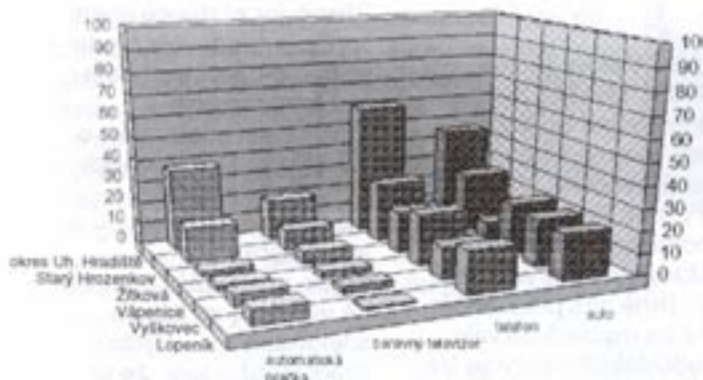
Společnost pro trvale udržitelný život (STUŽ) vznikla v roce 1992. Je to nevládní nezisková organizace, sdružující ekologicky orientované odborníky nejrůznějších profesí i umělce a žurnalisty, zajímající se o osud planety Země. Jejím předsedou byl až do své tragické smrti ing. Josef Vavroušek, bývalý ministr životního prostředí ČSR. Regionální pobočka STUŽe Bílé Karpaty byla založena 11. února 1994 v Uherském Hradišti s cílem přispět konkrétními projekty k obnově a ochraně krajiny na Bílých Karpatech.

Vývoj počtu obyvatel na Kopanicích

Životní úroveň

je uvedena v procentech rodin, vlastních zjišťované vybavení. Všimněte si porovnání s týmiž údaji za celý okres Uherské Hradiště - ve Starém Hrozenkově dosahují hodnoty poloviční úrovně, v ostatních obcích jsou výrazně nižší

Hlavní oblastí našeho zájmu jsou moravské Kopanice. Proč právě Kopanice? Protože právě tady jsou důsledky vyliďňování krajiny Bílých Karpat nejvýraznější. Nejpádňější důvody lze ale najít přímo

v krajině. Stačí projít cestou od Lopenického sedla na Bošáčky, a každý může na vlastní oči vidět, jak vypadá krajina Kopanic, když z ní lidé odejdou. Chceme udělat, co je v našich silách, pro to,

aby takto nevypadaly za dvacet let Kopanice celé.

Prvním a velmi důležitým krokem je vždy vědět co nejvíce. K tomu nám měl pomoci jednoduchý sociologický průzkum, některé z jeho výsledků najdete v této ročence na jiném místě. Nejdůležitější poznání, které nám přinesl, bylo to, že obyvatelé Kopanic ve velké většině velmi dobře chápou podstatu problému ochrany jejich krajiny a mají i vcelku dobrou představu o tom, kde leží klíč k jejich řešení.

V roce 1993 se Okresní úřad v Uherském Hradišti rozhodl zadat zpracování Programu hospodářské obnovy moravských Kopanic. Společnost pro trvale udržitelný život byla jedním z iniciátorů tohoto programu a je zastoupena i ve zpracovatelském týmu Ekologické dílny z Brna.

Tento program popisuje konkrétní kroky, které jsou podle autorů nezbytné k oživení ekonomiky v oblasti a tím i ke zvýšení počtu pracovních příležitostí a zlepšení životních podmínek.

Základní myšlenka rozvoje spočívá v realizaci dvou uzlů ve Starém Hrozenkově a na Břežové, kde budou soustředěny služby: nepřetržitá lékařská, policejní a spojová služba, informační středisko se spojením mimo jiné i na velvyslanectví cizích států - pro případ, že se tu jakýkoli cizinec dostane do vážnějších potíží, tlumočníci a malý bankovní terminál. Z těchto uzlů bude organizována lokální doprava mikrobusy. Dále v oblasti vznikne agentura pro rozvoj cestovního ruchu, která se bude starat o rozvoj agroturistiky a šetrné turistiky, povede jednotlivým ubytovatelům účetnictví atd. Zemědělská výroba bude podpořena agrocentry, která budou schopna po-

skytnout různé služby i malým pěstitelům, včetně výkupu mléka či masa.

Tyto základy jsou doplněny o další rozvojové akce, některé z nich jsou významné pro celou oblast Kopanic, například dopravní prostupnost a opravy komunikací, veřejná doprava mikrobusy, telefonní spojení, rekonstrukce elektrické sítě, kanalizace a likvidace odpadních vod a agentura agroturistiky. Další mají význam především pro jednotlivé obce, jako je třeba Agrocentrum v družstvu vlastníků včetně malé mlékárny ve Starém Hrozenkově nebo využití ovčína ve Vápenicích.

A do čeho se chceme pustit v budoucnu?

Výsledek prvního z našich projektů právě držíte v rukou. Náš záměr je vydávat pravidelný čtvrtletník Bílé Karpaty, který by pomohl vzájemné komunikaci všech, kdo žijí na Bílých Karpatech, zajímají se o ně a mají je rádi.

Druhým projektem, který bude realizován již v tomto roce, je otevření turistického informačního centra ve Starém Hrozenkově. Toto centrum bude zaměřeno na agroturistiku a měkký cestovní ruch.

Zároveň spolupracujeme s obecním úřadem ve Starém Hrozenkově na otevření informačního střediska pro rozvoj moravských Kopanic.

-jhl-

Sešli jsme se ve Strání

Ve dnech 16. - 17. června 1994 proběhla ve Strání druhá československá konference o obnově venkovských sídel a krajiny na Bílých Karpatech.

Cílem pořadatelů - Společnosti pro trvale udržitelný život, regionálních poboček Bílé Karpaty v Uherském Hradišti a v Trenčíně - bylo především zhodnotit, co nového se podařilo v rozvoji Bílých Karpat.

Mezi téměř 60 účastníky byli kromě starostů a podnikatelů také odborníci, zabývající se venkovskou krajinou, ať už z pohledu územního plánování, ekologické stability či rozvojem agroturistiky.

Úvodní slovo patřilo RNDr. Mikuláši Hubovi, předsedovi Společnosti pro trvalo udržitelný život na Slovensku. Doc. ing. Yvonne Strecková z Ekonomicko-správní fakulty Masarykovy university v Brně nás přesvědčila, že na myšlenku trvale udržitelného rozvoje lze okem ekonoma pohledět naprosto jinak, než je dnes u nás populární. Pak už se ale řeč točila jen kolem Bílých Karpat, a účastníci se dozvěděli, jaké jsou na Slovensku i u nás možnosti sdružování obcí, jaké nároky kladou na projektanta územní plány kopaničářských obcí i jaké jsou

tu základní podmínky ochrany přírody.

Příspěvky zástupců státní správy informovaly především o možnostech dotací v tomto území.

Závěr patřil informacím o rozvojových programech Kopanic a Horňácka a možnostem rozvoje agroturistiky.

Nejvíce nás potěšil poměrně velký zájem tisku a sdělovacích prostředků, svědčí totiž o tom, že si čím dál tím více lidí ve velkých centrech uvědomuje, že venkovská krajina je opravdu velmi cenným pokladem, o který musíme pečovat všichni. Několik sborníků z této konference je stále ještě k dispozici na adrese regionální pobočky STUŽ v Uherském Hradišti.

-jhl-

Horňácké slavnosti

O Horňáckých slavnostech ve Velké nad Veličkou bylo napsáno hodně článků v denním tisku i v zasvěcených folklórních periodikách. Chtěl bych se tedy pokusit o přiblížení slavností po stránce organizační, neboť patříím mezi úzký kruh osob, které se kolem přípravy točí od prvních schůzek programové rady až po sesbírání posledního papírku poté, co odejde poslední návštěvník.

Jedinečná folklórní čistota velmi úzkého mikroregionu je draze vykoupena úmornou prací programové rady, autorů - režisérů jednotlivých pořadů a hrstky stále ještě nadšených organizátorů, kteří zajišťují vše od propagace, výzdoby a úklidu obce až po péči o účinkující, parkování a pořadatelskou službu. Programy nejsou založeny na stabilních národopisných souborech, ale z větší části na dobrovolných skupinách a jednotlivcích, z nichž mnozí se sejdou jen pro toto jediné vystoupení v roce. Pouze výjimečně se nechá autor a režisér některého z pořadů přemluvit k této funkci i v roce následujícím, neboť práce s "horňáckým materiálem" je tak náročná, že se pak musí alespoň dva roky odpočívat. V posledních čtyřech letech se již stalo samozřejmostí, že Horňácké slavnosti probíhají od pátku do neděle. Rok od

roku se zvyšuje množství jejich diváků. V loňském roce byl počet platících návštěvníků stejný jako na Strážnických slavnostech, které se odehrávají v daleko rozsáhlejší areálu. Otázkou je, jaká je mezní únosnost amfiteátru na Strážné hůrce a celé Velké. Loňský rok dokázal, že 5000 slušných příznivců horňáckého folklóru během

jednoho večera je za bezvadného počasí a stávajících možností ještě únosným množstvím.

Nezbývá, než si přát, aby při přípravě dalších Horňáckých slavností vydržel elán a nadšení hrstce organizátorů a folklórních nadšenců a hlavně, aby vyšlo počasí. Pokud se tak stane, jsem přesvědčen, že budeme moci po 23. červenci říct: Horňácké slavnosti 1995 se vydařily.

-jps-

Mikulášský jarmek

Ve Valašských Kloboukách byl vloni opět uspořádán Valašský Mikulášský jarmek. Na jeho organizaci se podíleli členové a příznivci organizace ochránců přírody Kosenka, Folklórního sdružení Val. Klobouky, městského muzea a městského úřadu.

Jarmek byl i velikou folkorní slavností, přehlídkou a především skvělou podívanou. Během jednoho odpoledne všechno projít, s požitkem vychutnat i ochutnat, všude se protlačit a nic nezmeškat byl pro návštěvníky výkon. Leckde to lákalo chvíli postát, sledovat práci řemeslníků, kteří tu tvořili svá díla před vašimi očima. V muzeu mezi vitrínami dvě mladé ženy s pomocí provázkové osnovy tkaly

z kousků vlny pevné a teplé rukavice. Jejich nádherně barevně vyšívané kroje prozrazovaly, že pochází z Horňácka, z Velké nad Veličkou.

Většinou ovšem zde předváděli své umění sami Valaši. Papučářky z Klobouk šily na Červeném domě různé druhy valašských papučí, mezi nimiž samozřejmě nemohly chybět tradiční klobučké aplikačky, vyzdobené filcovými květinami,

listečky a kolečky. Vnuci pana učitele Fojtů předváděli, že zvládli po dědečkovi jeho umění výroby překrásně jemně řezaných a štípaných holubiček. Zdeněk Matyáš vyřezával své koníčky a písňalky a vystavoval i celý dřevěný betlém. Chlapi ze Závřší v krojích a za zpěvu svých zvláštních nedašovských, návojských či nedašovholhotských písniček řezali z kusu dřeva louče na svícení. Pletení slaměnek, spřádání příze na kolovrátku, pletení ozdob ze slámy, splétání, háčkování, draní peří, vizoické pečivo, figurky ze "šustí", perníky, výšivky, košíky. To vše bylo na jarmeku k vidění, i celý betlém tu byl na prodej. Klobucká cimbálová muzika také nezůstala pozadu za dalšími dvěma cimbálovými muzikami z Valašska. V kulturním domě Klobučan se nejen hrálo, ale mohli jste i ochutnat tři zvláštní druhy kyselice, koláčky a cukroví i ostatní "košty". Předváděly se i různé vánoční zvyky - zpívání koled, pouštění ořechových lodiček, lití vosku, krájení jablek... Po náměstí "létali" mikulášští čerti a na pořádek dozíral starodávný policajt s opravdovou šavlí. Kdo chtěl, mohl se svést na koni. V "Šenku u Hrabínů" v průjezdě to vonělo vařeným vínem, řezník Zdeněk Ritter předváděl na náměstí zabíjačku, kováři z Vlachovic kuli koně, bednáři zhotovovali sudy. Zkrátka záměr pořadatelů - předvést co kdo umí, pochlubit se a pohladit duši - se vydařil.

Miroslav Janík

Stejně jako v předcházejících letech oslavili loňský Silvestr členové a příznivci Společnosti pro trvale udržitelný život z České i Slovenské republiky ve Strání.

Jako řada jiných akcí i tato začíná být pomalu tradicí. Začalo se už 30. prosince, kdy ti zdatnější vyrazili na přechod hřebene Bílých Karpat ze Starého Hrozenkova do Strání. Další den pak následoval výstup na Javořinu, kde se účastníci zastavili u památníčku, připomínajícího bratrství Čechů a Slováků. V nevlídném počasí bylo o to více ctiť, že skutečné přátelství existuje tam, kde se lidé scházejí,

protože to chtějí, a protože je jim spolu dobře. Večer pak vypukla pravá nefalšovaná silvestrovská pohoda. Ta pak vyvrcholila zapálením hranice - nikoli té mezi dvěma stá-

ty, ale prostě dřevěné vatry. Sešla se tu spousta vynikajících lidí, ať už to byl Josef Vavroušek nebo Egon Lánský. S řadou z nich se napřesrok sejdem zase, mimo jiné i proto, abychom si společně vzpoměli na toho, který nám všem nesmírně chybí - tragicky zesnulého Josefa Vavrouška. Takže i letos na Silvestra - nashledanou ve Strání.

-jhl-

Čo sa udialo v Bielokarpatskom projekte od júna 1994

1. Vytvorili sme zatiaľ jedenástčlenný **odborný tím (OT)** v zložení: *Ing. Viktor Nižňanský*, vedúci OT, ekonóm, urbanista
Ing. Emil Bédi, alternatívne energie
Ing. Miroslav Dužik, stavby v CHKO Biele Karpaty
Dr. Daniel Kollár, sociálny geograf
Mgr. Vlasta Komerová, manager alternatívnych programov
Dr. Leo Kužela, etnograf
Ing. arch. Ján Kvasnica, architekt
Dagmar Lišková, koordinátor projektu
Akad. mal. Marián Minařovič, regionálne rozvojové programy
Dr. Katarína Rajcová, ekológ
Doc. Dr. Peter Spišiak, CSc., ekonomická geografia, poľnohospodárstvo

2. Bola provedená **analýza súčasného stavu** z pohľadu sociodemografického a infraštruktúry dvoch vybraných lokalít v trenciánskom i považskobystrickom okrese. Na základe výsledkov bola určená lokalita pre realizáciu modelových projektov: obce Červený Kameň, Krivoklát, Lednica, Mikušovce, Vršatské Podhradie.

3. Za účinnej podpory pani starostky Jakúbkovej začíname budovať **Informačné centrum**

v Červenom Kameni, ktoré bude plniť i úlohu centra riešeného mikrorégiónu s perspektívou profesionálneho pracovníka od jesene t. r.

4. Z vytipovaných miestnych aktivistov sa vytvorila **redakčná rada pre lokálny mesačník**, doteraz vyšlo nulté a prvé číslo.

5. Výsledkami sociodemografického prieskumu vo vybranej lokalite sme zahájili vydávanie **série vzdelávacích brožúr** pre miestne obyvateľstvo - ako sa chovať v rôznych situáciách; individuálna turistika, alternatívne poľnohospodárstvo, obnoviteľná energia, podnikanie, dane ap., využiteľné v celej oblasti Bielych Karpát.

6. Priebežne spracúvame **fotodokumentáciu pôvodnej architektúry** a zaujímavostí vo vybraných obciach.

7. Rozpracované je **definovanie silných a slabých stránok územia**, stratégia rozvojových programov, s ktorými sa chystáme predstúpiť pred miestne obyvateľstvo, aby sme spoločne dospeli k výberu modelových projektov.

Samozrejme, za posledného trištvrtého roka bolo vykonané omnoho viac.

...v rámci ktorých sa uskutočňujú projekty obnovy a rozvoja dedinských sídiel a krajiny. Projekt obnovy venkovských sídiel a krajiny je spoločným Československým projektom, realizovaným regionálnymi pobočkami Spoločnosti pro trvale udržateľný život v Uherském Hradišti a v Trenčíne. O tom, jak probíhá projekt na moravské straně, se můžete dočíst jinde, co se ale podařilo v Trenčíně?

Spomenula som len tie aktivity, ktoré posúvajú projekt ďalej a sú pre jeho pokračovanie nevyhnutné.

Všetko toto prebieha v súčinnosti a pravidelnej výmene informácií s našimi moravskými partnermi.
Dagmar Lišková

V roce 1992, kdy probíhala intenzivní jednání o rozdělení Československa, byla veřejnost mnohokrát vedoucími politiky obou republik ujišťována, že vznik nové hranice ani nepocítí. Jak to potom bylo doopravdy, jsme pocítili všichni. Ale čas letí a některé problémy se vyřešily, jiné se vyhrotily. Téměř třetina česko-slovenské hranice probíhá po Bílých Karpatech a i tady způsobila řadu problémů a nedorozumění. Nikdo z nás nemá z těchto problémů radost, podívejme se tedy, jak se je podařilo (nebo nepodařilo) do konce loňského roku vyřešit.

Sidonie

V roce 1994 proběhlo v obci Sidonie nové vyměření hranice. Historická hranice mezi Slovenskem a Moravou tu vedla potokem, ale jednotlivé domy jsou roztroušeny na obou jeho březích. Všichni obyvatelé se shodli na tom, že si přejí mít své domy v České republice, nenastaly tu tedy žádné velké třenicové. Nelogické je dnes snad jen ponechání českého obchodu na území Slovenska. O tom, jak to na Sidonii dnes vypadá, jsme si povídali s bývalým panem učitelem Otakarem Sedlákem. "Hranice - to už je oklepaná věc," řekl nám. "To už je upečené, a už to nikoho nezajímá." Pan Sedlák nám potvrdil to, co známe i odjinud. Mnoho lidí díky rozdělení republik přišlo o práci na Slovensku. Ti, kdo tam stále pracují, přichází o část výdělků díky nevýhodnému kurzu měny. Velikým problémem zůstává překročení hranice

pro děti, které cestují bez rodičů a nemají svůj pas. Pokud ale dítě jede například s babičkou, stačí, má-li sebou rodný list. Rozdělení státu ale ani tu nemělo žádný vliv na vztahy se Slováky. Je tu řada smíšených manželství a místní lidé příliš nerozlišují, kdo je Slovák a kdo Čech. A to je dobře. Obyvatelé Sidonie také uvítali omezení kamionové dopravy Vlárským průsmykem, záleží jim na krajině Bílých Karpat. Dáleko palčivějším problémem než nová hranice dnes je to, že se Sidonie, stejně jako řada jiných obcí, vylidňuje, místní rekreační střediska zejí prázdnotou a škola je, stejně jako všechny úřady, až v Brumově. Ale těmto problémům se budeme věnovat až někdy jindy.

Starý Hrozenkov

Trasování hranice v Hrozenkově bylo vždy jasné a nepřinášelo žádné velké potíže, nebylo tedy třeba na něm nic měnit. Nejozřejavějším problémem tu zůstává hraniční přechod pro kamionovou dopravu. Je samozřejmě otázkou, zda je vůbec vhodné povolit přepravu zboží kamióny přes jakýkoli z průsmyků v chráněné krajinné oblasti. Už se ale stalo. Přesto, že hrozenkovský průsmyk je z dopravního hlediska nejvhodnější, kamióny tu působí řadu problémů. Přechod si už vynutil zahájení stavby

parkoviště, konečné řešení však bude daleko náročnější. Bude tu stát komplex odbavovacích budov, společných pro české i slovenské celníky. Během roku 1994 byla dokončena projektová příprava stavby. A jak ovlivňuje hranice život obyvatel Hrozenkova? Problémy s nezaměstnaností a dojížděním na Slovensko tu byly stejné jako v Sidonii, dnes už je ale i tady situace jiná. Řada místních lidí našla zaměstnání právě u pohraniční policie. Snad i díky tomu tu prý žádné větší problémy nejsou. I majitelé pozemků za hranicí mohou úrodu bez problémů převážet.

U Sabotů

Pravděpodobně nejproblematičtější úsek nově vytvářené hranice mezi Českou a Slovenskou republikou je v katastrálním území obce Javorník v osadě U Sabotů. Historická hraniční čára zde od nepaměti procházela tak, že se vlastně celá zastavěná část osady nacházela v České republice. Jejimi obyvateli jsou však převážně občané slovenské národnosti. Je pravda, že původně si v osadě U Sabotů většina občanů přála přičlenění ke Slovensku. Život v České republice by jim působil problémy téměř ve všech oblastech života. To vyjádřili ve své petici adresované nejvyšším orgánům České republiky a Slovenské

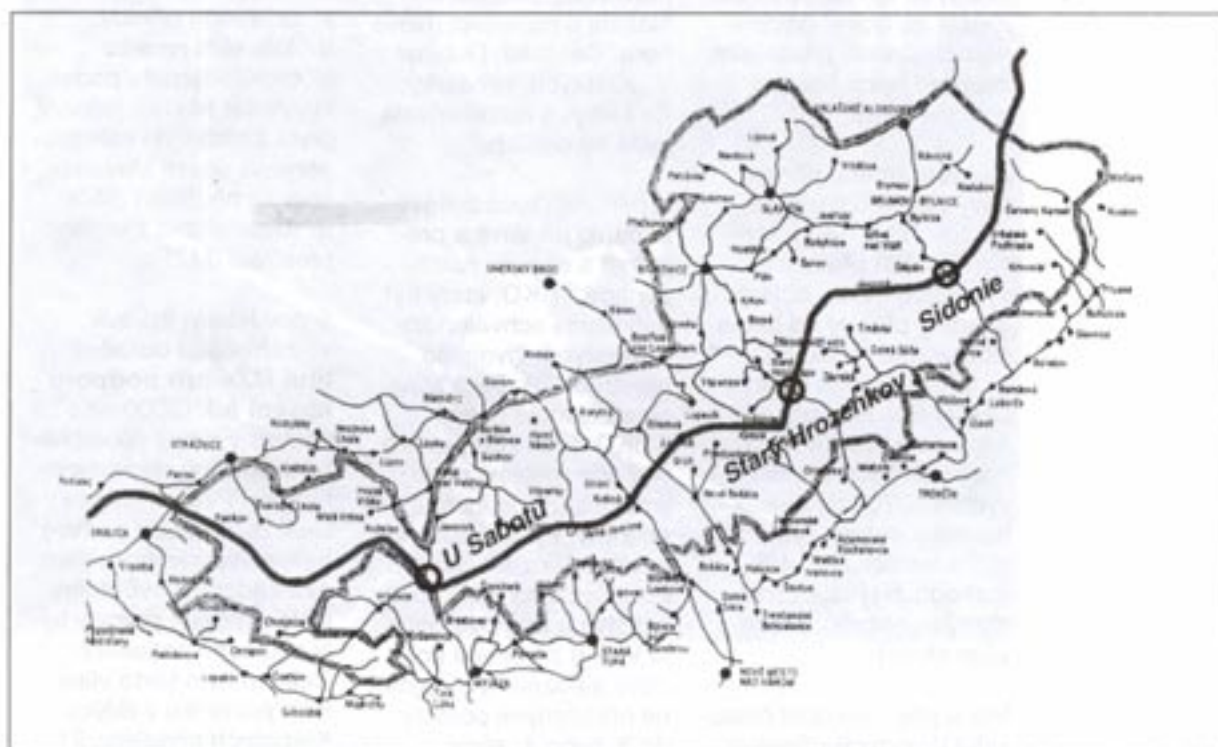
republiky. Již od počátku se však zbytek občanů osady nechtěl proti vlastní vůli stát občany jiného státu a jejich snahu podporovalo i javornické obecní zastupitelstvo včetně drtivé většiny občanů Javorníka. Rozhraničovací komise dokonce velkoryse nabídla kompenzaci - státní pozemky v javornickém katastru při hranici se Slovenskem výměnou za celou zastavěnou část osady U Sabotů. Tu rozhraničovací komise navrhovala přidělit Slovensku místo území, jenž by připadlo České republice díky regulaci řeky Moravy na Hodonínsku a Břeclavsku. Výsledek práce komise ovšem vyzněl tak, že zastavěná

Rumla, který do Javorníka přiletěl v květnu 1994. Postupem času se hodně problémů vzniklých rozdělením společného státu vyřešilo a stále více občanů této osady chce zůstat v České republice. V současné době se počet občanů obou táborů vyrovnává. Nová hranice je však již vytyčena a její tvar je v některých místech dosti rozpačitý. Rozhodnutí v konečné fázi bude na parlamentech obou sousedních států, které musí ústavními zákony ztvrdit platnost nově vytyčené hranice. Z této situace se snaží politicky těžit poslanci parlamentu nepatřící k vládní koalici, kteří tuto část republiky dosti navštěvují. Je to asi

administrativním rozhodnutím neocitnou proti své vůli v sousedním státě.

Co dodat na závěr?

Dva roky po rozdělení Československa zůstává na Bílých Karpatech jediné "horké místo" - osada U Sabotů. Jinde si už lidé na život na hranici celkem zvykli, přestože je stále možné narazit zde na nepředvídatelné problémy, například pokud cestujete se psem nebo když hranici překračují občané jiných zemí než České nebo Slovenské republiky. Na druhé straně je pravda, že mnohdy celníci a pohraniční policie vyjdou místním lidem

část osady U Sabotů včetně nádraží je stále v návrhu na přičlenění ke Slovensku, navíc z nabízených státních pozemků si rozhraničovací komise ukrojila dalších 40 ha. Na této situaci nezměnila nic ani návštěva ministra vnitra Jana

k neprospěchu věci a pro-česky smýšlející občané osady nemají jednoduchou pozici. Přesto věří a spolu s nimi všichni občané obcí Javorník a Velká nad Veličkou, že nové vytyčení hranice není definitivním řešením a že se nějakým nerozumným

vstříc, leckde by ale občané uvítali přesnější informace o tom, co se vlastně smí a co ne. Pokusíme se tedy co nejdříve stručně a jasně shrnout pravidla pohraničního styku se Slovenskem.

-jhj, jps-

Správa CHKO získala značnou podporu pro krajinu

Na pokosené louky 21 miliónů

Správa Chráněné krajinné oblasti Bílé Karpaty je instituce, která "spravuje" svěřené území, to znamená, že vykonává zákonem přesně vymezené kompetence státní správy. Koncem 70. let byla zřízena dvě pracoviště v Luhačovicích a Veselí nad Moravou, která připravila vyhlášení CHKO v roce 1980. V dalších letech se Správa snažila zajistit ochranu nejceněnějších území, především zabránit jejich hnojení a rozorávání.

Zásadní změnu přinesl nový zákon o ochraně přírody (114/1992), kterým Správa převzala výkonnou moc v oblasti ochrany přírody od okresních úřadů. A tak jen v loňském roce Správa CHKO Bílé Karpaty napsala a oraztkovala necelých 3500 dopisů, vydala 1070 stanovisek - hlavně v oblasti zemědělství a lesnictví, a 485 rozhodnutí týkajících se různých zásahů, především staveb.

Mohli jste také dost často vidět pracovníky Správy v krásném, ale i nevlídném počasí v terénu, kdy prováděli různá botanická a zoologická šetření, kontrolovali stav krajiny a případné překročení zákona o ochraně přírody a krajiny. To ale zdaleka není celý obsah činnosti Správy.

Velkou práci dalo např. sestavení 54 plánů péče o maloplošná chráněná území. Tyto plány určují, jakým způsobem je nutné se o tyto lokality starat. Po projednání s vlastníky a uživateli příslušných pozemků se plány péče pro ně stávají závazným dokumentem. Kromě toho Správa zvětšila jednu rezervaci (Javořina), navrhla k vyhlášení 6 rezervací (Nová hora, Cestiska, Dubiny, V Krátkých, Hrnčárky, Za žleby) a rozpracovala ještě 10 dalších.

V minulém roce Správě podařilo připravit a projednat s obcemi návrh zonace CHKO, který byl definitivně schválen Ministerstvem životního prostředí ČR. Tato zonace rozčleňuje území CHKO do tří zón (lesy) a čtyř zón (nelesní půda), jimž přísluší určitý stupeň ochrany. Přitom jsou nejvyšší území (pestrá polopřirozená lesní společenstva a druhově bohaté louky) zařazena do 1. zóny a pozemky s nejméně přirozenými porosty do 3. nebo 4. zóny (smrčiny, pole). Podrobnější informace o zónách lze získat nejenom na příslušných obecních úřadech, ale také na jednotlivých pracovištích Správy CHKO Bílé Karpaty.

Zonace lesů se hned ve stejném roce stala

výchozím podkladem pro vyhotovení **Lesního hospodářského plánu (LHP)** Luhačovice. Uplatnění této zonace ve svém důsledku znamenalo podporu původních dřevin (dub, buk, habr aj.) a současně snížení podílu jehličnanů.

Tyto úkoly možná některé hospodáře nepotěší, neboť omezují jejich svobodu. Avšak Správa nejen zakazuje, ale snaží se i pomáhat při řešení problémů zemědělství s ochranou přírody. V loňském roce se k tomuto tématu podařilo vyvolat několik jednání, první z nich bylo uskutečněno za účasti Ministerstva zemědělství (MZe) a Ministerstva životního prostředí (MŽP).

S povděkem Správa v září přijala **dotiční titul MZe pro podporu kosení luk** (2000,- Kč za hektar) v rámci společného programu obou ministerstev "Péče o krajinu". Celé dva měsíce pomáhala s vyplněním celkem 420 žádostí s ověřením, jestli uvedené parcely byly skutečně pokosené. Celkem bylo takto vlastníkům pozemků v Bílých Karpatech přiděleno **21 miliónů korun**. Bohužel ne každý žadatel však tyto peníze do konce roku opravdu dostal na konto, protože MZe to úřednický nezvládlo.

V rezervacích a některých územích 1. zóny, kde není zájem vlastníků

pozemků, organizovala údržbu luk sama Správa. Většinou se jednalo o kosení luk a odstraňování náletu. Smluvně bylo vyplaceno z přidělených prostředků 1,2 miliónu korun.

Pomoc poskytla Správa některým obyvatelům i výkupem pozemků ležících v rezervacích a v 1. zóně. Loni bylo uzavřeno 15 smluv na výkup celkem 6 ha a připraveno k registraci na katastrálním úřadě 12 smluv (přes 6,5 ha). Výkupy budou ještě několik roků probíhat.

Zatím spíše vnitřní záležitostí byla snaha

o uznání Bílých Karpat "Biosférickou rezervací". Takové rezervace, jež jich nyní kolem 400 na světě, vyhlašuje světová organizace UNESCO tam, kde jsou světově zajímavé oblasti přírody spojené s lidskou činností. U nás jsou Biosférickou rezervací Pálava a Šumava. Uznání Bílých Karpat by nepřineslo větší omezení, ale naopak lepší šance dostat podporu na rozvoj krajiny a vědeckou práci. Žádost bude dvojstrannou záležitostí, protože Bílé Karpaty leží také na Slovenském území.

Z dalších významnějších akcí, na nichž se Správa

podílí, lze ještě uvést revitalizaci řeky Vlárky a spolupráce při budování informačního střediska pro Moravské Kopanice. Revitalizace se zabývá uzdravením říčního systému Vlárky. Je sledována kvalita vody a jsou naplánované jednotlivé kroky ke zlepšení současného stavu (čističky, břehové porosty).

Projekt na Kopanicích ve Starém Hrozenkově je snahou o zlepšení informovanosti a podmínek hospodaření v této oblasti.

Pracoviště Správy CHKO Bílé Karpaty:

Masarykova 207, 763 26 Luhačovice (hlavní); tel. 067|933710

Podzámečí 860, 763 31 Brumov; tel. 0636|6305

Sokolovská 856, 698 01 Veselí nad Moravou; tel. 0631|322545

Obce a životní prostředí

aneb napsali nám starostové...

Velká nad Veličkou

Obec Velká nad Veličkou má vůči svému životnímu prostředí dluhy, které se však pomalu daří vyrovnávat.

Prvním důležitým krokem bylo vybudování řízené skládky komunálního odpadu v roce 1992. Tato skládka má parametry splňující náročná kritéria kladená na výstavbu nových skládek. Její umístění na hranici CHKO Bílé Karpaty je svým způsobem zajímavé, navíc tato skládka slouží pro celé Hornácko, jehož větší část se v CHKO nachází.

Dalším krokem je plynofikace obce probíhající od závěru roku 1993. Předpokládáme dokončení této akce včetně obce Javorník nejpozději v roce 1996. Program ozdravení ovzduší by měl být

dostatečnou motivací pro občany a všechny podnikatelské subjekty, aby byl navždy odstraněn nepříjemný zápach ovzduší v některých dnech.

Třetím krokem je výstavba čistírny odpadních vod připravovaná za maximální spolupráce Kordárny, a.s. Tento krok bude nejnáročnější, neboť kromě samotné čistírny bude třeba dobudovat a sjednotit veškerou kanalizaci v obci a vyřadit všechny jímky na vyvážením a septiky jednotlivých nemovitostí, což bude úkol nadmíru obtížný. Pokud se třetí krok podaří realizovat do konce roku 1998, budeme moci říci, že jsme vytvořili základní podmínky pro kvalitní životní prostředí. Jedná se však pouze o to základní a nezbytné. Kvalitní

životní prostředí zahrnuje i zabezpečení obce pitnou vodou, což se v současné době děje výstavbou obecního vodovodu, zamezení vytváření černých skládek odpadů, provedení rekultivace bývalé skládky, vyřešení ekologického umývání vozidel, péči o krajinu a vůbec udržování pořádku v celé obci, nejen na těch nejviditelnějších místech. Myslím si, že drtivá většina našich občanů tyto problémy chápe a pomáhá při jejich řešení. Máme rovněž výhodu v tom, že se plně můžeme opřít o Kordárnu, a.s. Velká nad Veličkou - největší průmyslový závod širokého okolí, který chce být ekologicky pracujícím podnikem a směřuje k tomu veškerou svou činností.

Slavkov

V loňském roce byla zahájena plynofikace obce, která by měla být realizována v letech 1995 a 1996. Rovněž byl zpracován územní plán obce, při

jehož realizaci se počítá s dotvořením architektury obce vhodnou zelení - výsadba stromů a úprava parkových ploch. Z akcí, významných pro naše

občany, považujeme za nejdůležitější výstavbu vodovodní sítě, která po mnoha letech řeší katastrální nedostatek vody,

Tvarožná Lhota

V obci Tvarožná Lhota je vybudován vodovod, téměř celá obec je odkanalizována a veškeré odpadní vody jsou čistěny na čistírně odpadních vod. V minulém roce byl vybudován přívod zemního plynu, letos se intenzivně pracuje na

plynifikaci celé obce. Ze zákona o odpadech je obec zodpovědná za likvidaci odpadů na svém katastrálním území. Proto obec sdružila s ostatními obcemi finanční prostředky na výstavbu skládky komunálního odpadu ve Strážnici, takže po

několik desetiletí bude odpady ukládat na této ekologické skládce. Navíc obec poskytla dotaci řadovým občanům - nakoupila popelnice a všem, kdo doposud popelnici nevlástnili, je prodala se značnou slevou. Je to první krok k ukončení

černých skládek v katastru obce.

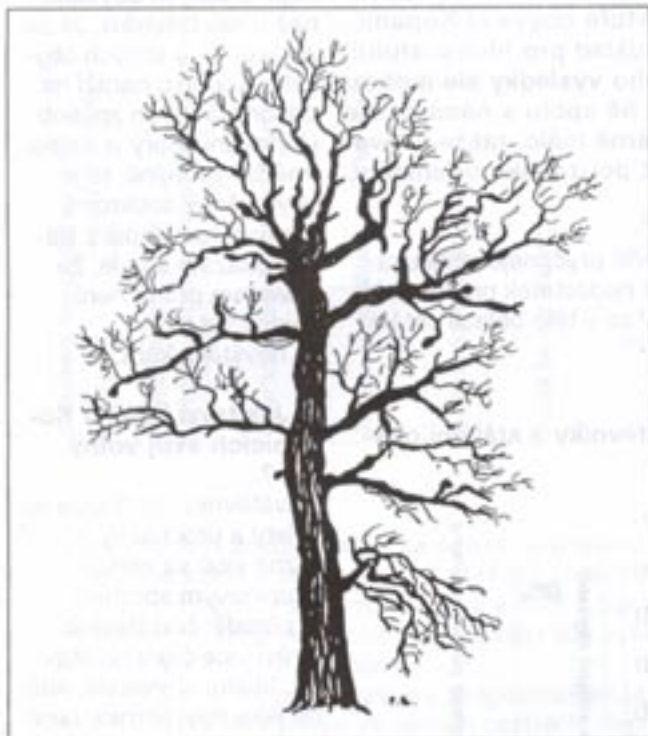
Vlastnictví pozemků se stalo skutečným vlastnictvím se všemi právy a povinnostmi, proto i obec se o své pozemky začala starat. Dojde k zatravnění obecních pozemků v lokalitách Vinohrady a Salaš, které byly dříve intenzivně obhospodařovány. Horší stav je

v lesích obecných i soukromých, které jsou napadeny kůrovcem a značná část dřeva musí být vytěžena.

Od loňského roku je v trvalém provozu čistírna odpadních vod. Odpady z rekreační oblasti (RO) Lučina se rovněž likvidují na skládce ve Strážnici, kam jsou dováženy kontejnery, rozmis-

těnými po celé RO. Tuto službu chatařům obec opět dotuje. Na všech příjezdových cestách do RO jsou umístěny zákazy vjezdu, ten je povolen pouze na zvláštní povolení vlastníků chat a pozemků. V celé RO je vyhlášena stavební uzávěra.

Na všech pozemcích probíhá sečení trávy dle termínů vydaných správou CHKO Bílé Karpaty, aby došlo k odkvetení a vysemenění různých druhů chráněných rostlin, které se zde vyskytují. Brzy zjara je vypouštěna retenční nádrž Lučina a je celá čištěna. Práce musí být provedena ihned po odtání ledů, neboť tato lokalita slouží k rozmnožování ohrožených druhů živočichů. Kvalita vody v nádrži je v letních měsících pravidelně kontrolována hygienickou stanicí Hodonín. Situace v zásobování vodou se zlepšila vybudováním vrtu v lokalitě Jířkovec, který zásobuje kemp Lučina a některá další střediska po trase.

Komňa

- V roce 1992 bylo provedeno ozelenění obce dle projektu.
- Na konci roku 1993 jsme převzali do správy obecní vodovod a sami jej provozujeme.
- Byly vysázeny stovky keřů, dále lípy, jasany, břízy a upraveny zelené plochy. Tato zeleň je stále udržovaná.
- V letech 1993 - 4 byla rekultivována divoká skládka na obecním pozemku a na upraveném prostoru bylo vysazeno

150 ovocných stromů. Celý pozemek i se starším sadem (2,5 ha) je spravován obcí - 2x do roka posečen. Ovoce ze sadu obohacuje jídelniček v místní ZŠ a MŠ.

Dále bylo v loňském roce provedeno:

- zpracování studie kanalizace s návazností na čistírnu odpadních vod.
- uzavření nepovolené skládky zeminy "Panská" a zadání projektu na

vybudování skládky inertního materiálu pro obec a nejbližší okolí. Stavba bude realizována v letošním roce.

- oprava víceúčelové vodní nádrže v obci.
- obecní zastupitelstvo rozhodlo o zpracování generelu plynofikace obce.

Každoročně provádíme čištění vodních toků a likvidaci odpadů pohozených v přírodě.

Jak to vidí na Kopanicích

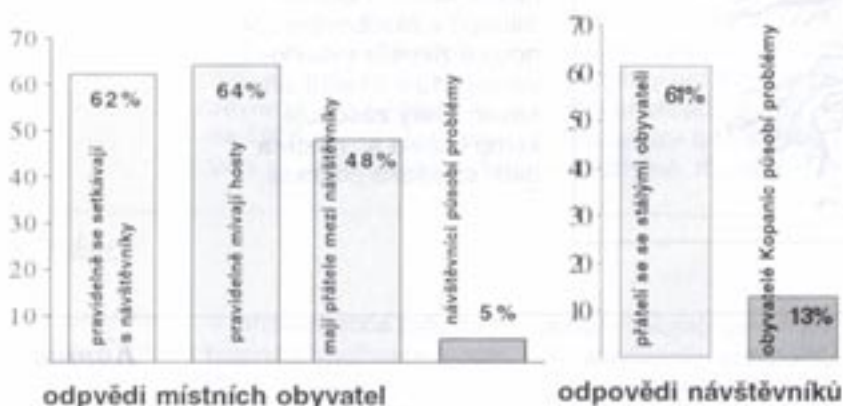
V květnu 1994 proběhl na Kopanicích malý sociologický průzkum. Byl organizován Regionální pobočkou Společnosti pro trvale udržitelný život (STUŽ) Bílé Karpaty a studenty Filosofické fakulty Masarykovy University v Brně pod vedením profesora Michaela Stanley-Jonese ze Spojených států.

Ptali jsme se celkem 67 lidí ze Starého Hrozenkova, Vápenic, Vyškovce a Žitkovic. 42 z nich byli stálí obyvatelé Kopanic, 23 pak návštěvníci odjinud, 2 osoby bydlely mimo Kopanice, ale pracují tam. Muži byli v souboru 34, ženy 33. Věková struktura dotazovaných odpovídala přibližně věkové struktuře obyvatel Kopanic. Hlavním cílem průzkumu bylo připravit podklad pro hlubší studii, kterou STUŽ připravuje na letošní rok, jeho výsledky ale mohou být zajímavé samy o sobě. Podívejte se na ně spolu s námi, je ale třeba zdůraznit, že dotazovaných bylo poměrně málo, takže udávaná čísla je možné chápat pouze jako orientační.

1. Zůstat nebo vystěhovat se?

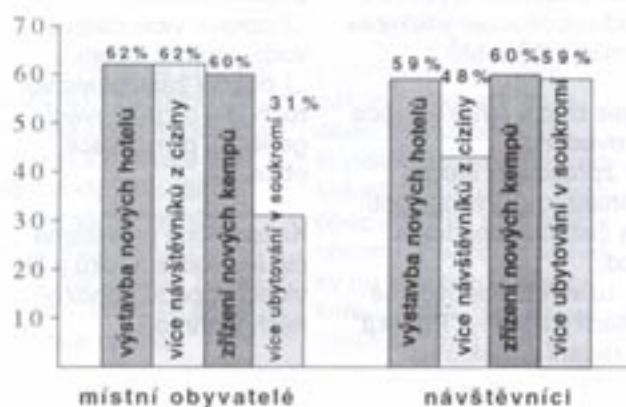
Jen 14 % stálých obyvatel by se chtělo odstěhovat pryč, nejčastěji uváděným důvodem byly špatné životní podmínky a nedostatek pracovních příležitostí. Téměř 40 % návštěvníků Kopanic by se v této oblasti chtělo usadit natrvalo. Je to poměrně vysoké číslo.

2. Jak vypadají kontakty a vztahy mezi návštěvníky a stálými obyvateli Kopanic?

Dá se tedy říci, že vzájemné vztahy mezi návštěvníky a domorodci jsou na Kopanicích velmi dobré, a to z obou stran.

3. A jaký rozvoj cestovního ruchu by lidé uvítali?

Zájem o rozvoj cestovního ruchu je spíše větší než menší, je mírně silnější u stálých obyvatel než u návštěvníků. Je zajímavé, že u stálých obyvatel Kopanic naráží na odpor právě ten způsob ubytování, který je nejšetrnější ke krajině, to je ubytování v soukromí. Vyplyvá to nejspíš z tradic, ukázalo se ale, že důvodem pro to není špatný vztah k návštěvníkům.

4. Jak tráví lidé na Kopanicích svůj volný čas?

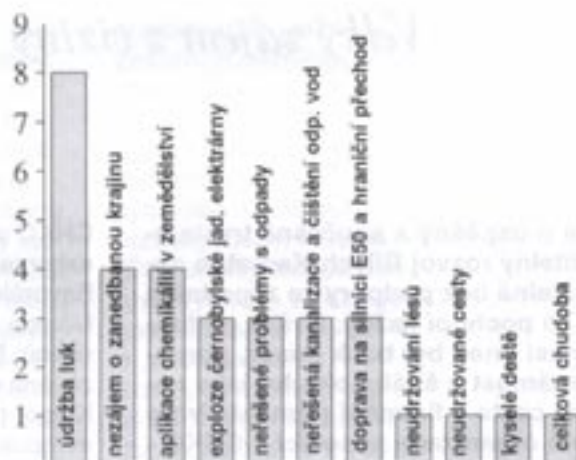
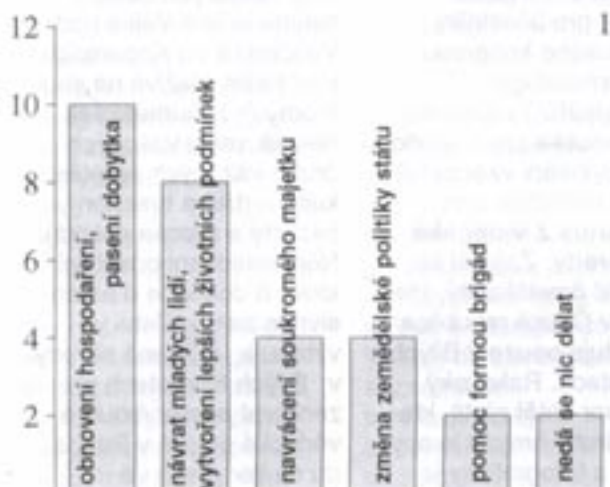
Návštěvníci chodí více na výlety a procházky, výrazně více se věnují skupinovým sportům i přírodě. Návštěvníci stráví více času na stavbě. Místní obyvatelé, stejně jako návštěvníci, nejvíce času tráví zahradničením a hospodařením. Místní obyvatelé zato daleko více čtou, velmi málo lidí se ale aktivně věnuje muzice, podobně malý počet lidí uvedl, že pravidelně tráví čas v hospodě. Místní lidé se častěji dívají na televizi. Téměř nikdo se nevěnuje řemeslu nebo umění jako svému koníčku. Návštěva divadla je vyjímečnou událostí, kino je poněkud běžnější.

Ženy se často věnují ručním pracem, sbírají bylinky.

81 % stálých obyvatel by uvítalo, kdyby v obci bylo víc míst, kde by bylo možné trávit volný čas.

5. Jaké problémy životního prostředí vnímají lidé na Kopanicích?

Co tento graf znamená? Frekvence jednotlivých odpovědí říká, že místní obyvatelé vnímají problematiku ochrany a péče o krajinu téměř stejně, jako odborníci, zabývající se ochranou přírody. Nejpalčivějším problémem tu skutečně jsou neudržované louky, ale ani problém kamionové dopravy například není zanedbatelný.

6. V čem vidí lidé na Kopanicích řešení těchto problémů?

K tomuto grafu snad není co dodat. Těžiště ochrany krajiny na Kopanicích skutečně je v udržení a obnovení zemědělského hospodaření, ovšem takového, které neníčí krajinu, tedy zemědělství extenzivního, pastevectví. A pro to je nutné udržet v oblasti mladá lidi.

7. Kdo by měl být zodpovědný za ochranu přírody a krajiny na Kopanicích?

Myslím si, že je velmi průkazný fakt, že těžiště zodpovědnosti za ochranu krajiny by mělo být v místě, v rukou místních lidí a obcí. Logicky platí, že čím dále je nějaký úřad, tím méně zodpovědnosti by mu místní lidé svěřili. I tady platí, že politika "o nás bez nás" nemůže být úspěšná.

Návštěvníci Kopanic by svěřili nejvíce zodpovědnosti obcím a státu. Těžko říci, proč. Možná mají - díky životu ve větších centrech - lepší zkušenosti s úřady.

odpovědi místních obyvatel	ano	61,6%	66,7%	50%	45,2%	50%	31%
	ne	23,8%	19%	21,4%	28,6%	23,8%	31%
odpovědi návštěvníků	ano	78,3%	91,3%	52,2%	65,2%	82,6%	52,2%
	ne	21,7%	8,7%	13%	17,4%	8,7%	13%
		místní obyvatelé	obecní úřady	místní organizace	okresní úřady	vládní úřady	mezinárodní organizace

8. A jak často dnes cestují lidé na Slovensko?

60 % místních obyvatel cestuje nyní na Slovensko méně často. Jako hlavní důvod se ukázalo oddělení měny, zatímco existence hraniční kontroly s nutností čekat, ztráta zaměstnání nebo jiná ekonomická situace Slovenska jsou nepodstatné. Jako naprosto neopodstatněný důvod se ukázalo případné zhoršení vztahů mezi Čechy a Slováků. A to je dobře. 52 % obyvatel Kopanic ale vnímá to, že k nám jezdí méně Slováků, jako hlavní důvod opět vidí rozdělení měny.

Snaha o úspěšný a současně trvale udržitelný rozvoj Bílých Karpat je nemyslitelná bez podpory ze západních zemí. To pochopí každý. Avšak podpora nemusí hned být balík peněz, pomůže i známost v širším okruhu jako nepřímá cesta k finanční pomoci. Proto se různé organizace působící v CHKO - i tvůrci této ročenky - už roky snaží navázat kontakty s odborníky a institucemi v cizině a hlavně v západních zemích.

Tyto země mají bohaté zkušenosti se zpracováním programů na podporu problematických oblastí, kterých bychom chtěli využít pro udržení a zlepšení současného

stavu krajiny Bílých Karpat. Na druhé straně mají cizinci zájem o naši pěknou přírodu, zachováním krajiny a především druhové bohatství bělo-karpatských luk.

Oblast Bílých Karpat navštívili nejen turisté (především z Nizozemí), ale i biologové, kteří projevovali největší zájem. Pracovníci ze Správy

CHKO vedli odborné exkurze Rakušanů, Bavoráků, Holanďanů, Němců, Angličanů i Američanů. Dále byla zorganizována exkurze do Karpat pro účastníky evropského kongresu lepidopterologů ("motýlkářů") v Lednici. Z Rakouska přijel studovat opylování vzácného druhu orchideje prof. **J. Paulus z vídeňské university**. Zajímal se o toič čmelákovitý, který se v České republice vyskytuje pouze v Bílých Karpatech. Rakouský profesor chtěl zjistit, kterými druhy hmyzu je opylován a fotograficky je zachytit.

Holandský odborník na orchideje **K. Kreutz** měl zájem o stejnou orchidej a hlavně o variabilitu jejích květů. Výsledky svého studia včetně fotografií bude publikovat, časem by měl napsat i o jednom zvláštním druhu orchideje, nalezené na jediné lokalitě u Březové. Ve spolupráci s ním je připraven rozsáhlý článek o orchidejích v Bílých Karpatech, který na jaře letošního roku vyjde v Holandsku. Díky tomu se dá očekávat nárůst návštěv orchidejářů.

Anglický vědec v oblasti polních plevelů **Dr. P. Wilson** byl překvapen velkým počtem citlivých, v celé Evropě mizejících druhů plevelů, které se zde doposud vyskytují. Bohužel neměl šanci pozorovat krásný koutek polní, který zřejmě

nepřežil poválečné změny v zemědělské technice (nebo ho v této oblasti ještě někdo zná?). Mohl ale potvrdit vysokou hodnotu některých oblastí, hlavně kolem Velké nad Veličkou a na Kopicích, kde zatím přežívá na soukromých záhumenkách několik velmi vzácných druhů vázaných na polní kulturu (třeba hrachor bezlistý a silenka galská). Nepřehlédl ani působivé louky a dokonce o extenzivním zemědělství ve vztahu k ochraně přírody v Bílých Karpatech prezentoval poster (souhrn vědecké práce) v listopadu na kongresu ve Španělsku.

V červnu se k nám přijeli podívat zástupci bavorského ministerstva zemědělství. Posoudili, že naše krajina je sice hezká, ale nevhodná pro velkorysé hospodaření. Vyjádřili zájem o pomoc pod podmínkou, že naše Ministerstvo zemědělství bude zaručovat trvalou podporu.

Více zaměřená na ochranu přírody a krajiny byla skupina Američanů, která posoudila situaci a problémy v rozvoji oblasti. Hledá též způsob, jak nám pomoci s jejich řešením. Američané jsou ve stálém kontaktu s Nadací Partnerství pro životní prostředí (*Environmental Partnership*) prostřednictvím jejího zástupce dr. M. Kundraty, která zařídila jejich návštěvu.

Pravděpodobně nejdůležitější kontakt minulého roku, co se týká finanční podpory, byl pan **W. Fremuth**, koordinátor projektů německé organizace *Euronatur*, se kterým se dostal do styku s ČSOP "Bílé Karpaty" (Veselí n. Mor.) přes již uvedenou Nadaci Partnerství. Projevil zájem pomoci s ovocnářstvím, zejména s řešením problémů při prodeji a zpracování krajových odrůd ovoce, a to především kolem obce Velká nad Veličkou. Sám měl velké naděje, že se tento projekt rozběhne už v roce 1995.

Ale nesmíme zapomenout na dalšího cizince, který se objevil v našem regionu, a ještě nějaký čas zde bude pracovat. Je to Američanka **Ann Liebenstein**, krajinná architektka, která jako dobrovolník americké organizace Mírový sbor (*Peace Corps*) přišla pomoci s rozvojem Bílých Karpat. Pracuje na Správě CHKO a po seznámení s krajinou a s její problematikou začala ve spolupráci se STUŽ organizovat informační středisko pro oblast Kopanic ve Starém Hrozenkově.

"Krajina - hospodaření, rozmanitost, stabilita"

se jmenoval mezinárodní seminář, uspořádaný v červnu 1994. Pořádala jej redakce časopisu *Veronica* společně s ekologickým střediskem *Atlantic Centre for the Environment* z USA. Seminář trval týden a zúčastnilo se ho přes dvacet našich i zahraničních odborníků z oblasti ochrany krajiny a péče o ní. Největším přínosem byla možnost vše si ověřit v nádherné krajině Bílých Karpat i při setkáních s místními lidmi, jak ostatně dokládá i tato fotografie.

I když pro naše pracovníky je mnohem složitější dostat se do ciziny než naopak, byli jsme čtyřikrát služebně v západních zemích. Cesty a pobyty většinou byly umožněny díky laskavosti cizích organizací. První se vydala na cestu Dr. Ivana Jongepierová (Správa CHKO, ČSOP Veselí), která v únoru navštívila výzkumný ústav IGER v Aberystwyth ve Walesu, kde týden získávala zkušenosti s obnovou a managementem druhově bohatých luk.

Na jaře vycestovala skupina zájemců o ovocnářství (starosta obce Velká n. Vel. a zástupci ČSOP Veselí) do Lucemburska seznámit se s ekonomickými a technickými možnostmi zpracování ovoce v místních poměrech. Skupina se hodně dověděla a nyní je připravován

projekt pro uvedení získaných poznatků do praxe.

V srpnu se Jan Jongepier zúčastnil mezinárodního symposia o biologii ochrany rostlin v Bernu (Švýcarsko), kde prezentoval výsledky z různých snah Správy a ČSOP o záchranu luk a vzácných rostlin. V září se zúčastnil v Nizozemí tzv. *workshopu* o založení modelových (eko)farem.

I přes některé neúspěšné snahy o navázání zahraniční spolupráce se povedlo hodně úspěšných akcí. Některé nám možná přinesou konkrétní finance, všechny však určitě vedly ke zvýšení informovanosti o Bílých Karpatech. A už jen tento fakt nám pomáhá získávat podporu pro záchranu i aktivní rozvoj naší krajiny.

-jwj-

-jhl-

Kočka divoká z Bělých Karpat nezmizela

Dne 12. března 1995 pozoroval myslivec Petr Hájek z Hluku kočku divokou. Kočka lovila myši na volné louce na Studeném vrchu v jednu hodinu odpoledne. Vykazovala všechny znaky pro ni typické.

Kobylí hlava

Mezi Blatničkou a Hlukem leží poslední zbytky v minulosti proslulé kavylové stepi, přírodní památka Kobylí hlava. Rovněž tato lokalita potřebuje péči ochránců. Zarůstá jak dřevinami, tak agresivními rostlinami, které spoustou stařiny dusí vzácné druhy, jako je hadinec červený nebo

kavyl úzkolistý. V loňském létě tu kosili a sekali pan Soviš s rodinou, kroužek mladých ochránců přírody pod vedením pana učitele Nemravy a Brontosauří z Uherského Hradiště s Michalem Hájkem.

Slavkovské listy

Ve Slavkově si budeme vydávat zpravodaj Slavkovské listy. Redakce se ujal Ing. Pavel Zámečník. Noviny budou vycházet 1x za dva měsíce a budou postihovat všechny stránky života v této malé obci. 1. číslo vyjde v dubnu.

Vlčnovská jízda

Petr a Jaroslav Pavelčíkovi za občasnou víkendovou spolupráci členů základní organizace Českého svazu ochránců přírody Vlčnov loni pokosili 15 hektarů a odstranili náletové dřeviny na 6,5 hektarech. Jejich práci si pochvalují chráněné lokality Dolnoněmčanské lůky, Porážky, Kolo, Za lesem, Nová hora, Hrnčárky, Mechnáčky a další.

Zdenáči, máte zelenou!

Začátkem školního roku 1994/95 vznikl na Základní škole Dolní Němčí pod vedením paní učitelky Vlasty Ondrové ekologický kroužek Zelenáči, do

kterého se zapojilo třicet dětí, poněkud z pátých tříd. Podle vlastního projektu pracují na rozšiřování zeleně v okolí školy i ve svých obcích. Mají také v plánu založit v areálu školy naučnou bělokar-patskou loučku a sad se starými odrudami peckovin.

Neméně závažnou činností je pro ně osvěta. Rozšiřují své znalosti o přírodě a její ochraně a pomocí tematických nástěnek a soutěží se snaží o podchycení zájmu u ostatních spolužáků ve škole i mezi dospělými. Chodí na vycházky, na výstavy, chystají se do Hvězdárny v Uherském Brodě. Sami menší výstavy ve škole pořádají, například "Naše houby, jedlé i jedovaté". Zapojili se do celorepublikové akce základní organizace Českého svazu ochránců přírody Tereza "Přes tři schody života".

Den Země

Dům dětí a mládeže v Bojkovicích se připojil k oslavám Dne Země. Byla uspořádána výstava prací dětí ze základních škol - návrhů plakátů **Den Země**. Cenu za nejlepší návrh získala Iva Krčmová ze 4. třídy ZŠ Záhrovice. Proběhla i brigáda na zahradě DDM a v areálu Hradské Nivy. Pro děti z mateřských škol proběhla akce Zeměkoule očima dětí.

Opsáno ze zpravodaje
Naše Bojkovsko

*"Stávající zemědělství musí být rekultivováno ve smyslu stanovení zemědělských kultur, které odpovídají přirozeným krajo-
vým podmínkám. Jde o tyto speciální kultury:*

- 1. Ovocnářství se speciálním ovocnářským semenářstvím.*
- 2. Pícninářství spojené s travním semenářstvím a pastvinářstvím.*
- 3. Pěstování bylin léčivých a vonných.*
- 4. Ostatní zemědělské plodiny, nezbytné pro soběstačnost podniku (obilniny - okopaniny).*
- 5. Lesní kultury, ve větší míře zalesňování a v menší míře odlesňování - včetně řešení systému větro-lamů."*

To byly základní principy, komise se ovšem hospodaření věnovala podrobněji:

"Hlavní hospodářská pomoc kraje spočívala by v tom, že by dosavadní způsob extenzivního obilnání byl nahrazen intenzivním pícninářstvím s travním semenářstvím, což je podmínkou úspěšného dobytkaření. Další stejně úspěšná pomoc kraje bude záležeti v intenzivním ovocnářství, pro které jsou zde zvláště výhodné podmínky..."

Zemědělská produkce kopaničářské oblasti by měla být vhodně doplněna produkcí živočišnou, t.j. dobytkařství, drůbežnictví, vepří, včelařství. Živočišná produkce bude vyživovací základnou pro cizinecký ruch (mléko, vejce, maslo). Je účelno, aby byly zřízeny sběrný

V době, kdy jsem se začala zabývat problematikou moravských Kopanic, sháněla jsem o této oblasti nejrůznější materiály a informace. Jedním z velmi zajímavých zdrojů se ukázal být Okresní archiv v Uherském Hradišti. Mezi řadou jiných materiálů jsem tam objevila Protokol, sepsaný o komisionálním ohledání severní části moravských Kopanic z roku 1947. Tehdy se na Kopanice vypravila komise "s účelem zjistiti potřeby a možnosti hospodářsko-technické výstavby kraje se zřetelem k tomu, že jde o jeden z hospodářsky slabých moravských krajů". Jinými slovy - náš stát projevoval ochotu tehdy zaostalé oblasti Kopanic pomoci. A k jakým závěrům páni odborníci před téměř padesáti lety dospěli?

mléka s máslárnou ve Starém Hrozenkově a Březové.

Doplňková obživa bude v době klidu polního hospodářství nalezena v žádoucí výpomoci lesnímu hospodářství... Další možnosti doplňkové obživy jsou: v organizaci cizineckého ruchu, která by byla podložena místní horskou přírodou a sledovanými hospodářskými podmínkami. Bude však nutno vytvořiti možnosti ubytování jednak v hotelových pokojích a jednak ubytování v soukromí (pokojíky pro hosty)."

Dokument se zabýval i rekonstrukcí osídlení v kraji:

"Vertikální členitost kraje a způsob hospodaření si vyžádá provedení skupinového a zonálního osídlení, často i přenesení osídlení do optimálních poloh... Kristalisační centra budou vybavena zařízeními: obecní úřadovna, škola, společenské místnosti, tělovýchovna a hygienická zařízení atd. Z rozvržené výstavby osídlení nutně vyplyne pro kraj řešení

komunikační sítě, významu místního i dálkového."

Jak je vidět, řada dnešních problémů byla "na stole" už po druhé světové válce. A některé způsoby řešení se nabízely už tehdy. Jen kdyby byly pak respektovány...

"Šetření horského rázu kraje si vyžádá bedlivého dozoru při budování jednotlivých stavebních objektů. Zásadně nebudíž připuštěno jiné zastřešení nežli horského užívaného tvaru t.j. střech sedlových, zásadně pez polovaleb a krytina tašková pálená a nikdy ne eternit. Bude dále dbáno na použití místního materiálu, t.j. kamene a dřeva. Nově navrhované lesní kultury nebudtež vysazovány v geometrických tvarech, nýbrž aby se přimykaly ke členitosti terénu. V lesích budiž hospodařeno sečemi výběrnými, aby nebylo lysin. Lesy budtež vysazovány pouze smíšené. Veškeré pastviny, aby byly náležitě upraveny, t.j. oploceny a opatřeny vodou aneb přístřeším".

-jti-

Slovo na závěr

Tato ročenka Vám chtěla nabídnou průřez aktivitami v roce 1994 na území Bílých Karpat. Uvědomujeme si, že tento průřez není úplný a vyvážený, nicméně doufáme, že jsme Vám nabídli informace, které Vás alespoň trochu zaujaly a že se Vám tato ročenka líbila.

Pokud Vám v ní cokoli chybělo, nebo něco považujete za nadbytečné, prosím napiště nám o tom. Vaše reakce nám pomohou ujistit se, že tato práce není zbytečná a zároveň určitě přispějí k vyšší kvalitě prvních čísel časopisu Bílé Karpaty i Ročenky 1996.

První číslo časopisu bychom rádi vydali v září - říjnu, druhé pak na konci roku. Ročenka 1996 by opět mohla být zhodnocením uplynulého roku. Velmi rádi uveřejníme i Vaše příspěvky a názory, které nám zašlete.

Nejtěžším problémem této publikace je její finanční zabezpečení. Uvítáme proto jakýkoli sponzorský příspěvek. Zároveň počítáme s tím, že v následujících číslech časopisu bude prostor, vyhrazený pro inzerci na podporu této iniciativy.

S připomínkami, komentáři i nabídkami ke spolupráci se můžete obracet na adresu:

**Společnost pro trvale udržitelný život
regionální pobočka Bílé Karpaty
Zelný trh 413
686 01 Uherské Hradiště
telefon a fax 0632/551622**

Na Vaše dopisy se těší redakce časopisu Bílé Karpaty.

Bílé Karpaty - časopis moravsko-slovenského pomezí

Vydává: Regionální pobočka Společnosti pro trvale udržitelný život Bílé Karpaty v Uherském Hradišti ve spolupráci se Základní organizací ČSOP ve Veselí nad Moravou

Adresa redakce: Regionální pobočka STUŽ, Zelný trh 413,
686 01 Uherské Hradiště, tel., fax 0632/55 16 22

Redakce: Jana Hajduchová, Jan Jongepier, Vlasta Ondrová,
Jan Pšurný, Pavel Bezděčka.

Autoři fotografií: Jaromír Dostál, Miroslav Janík, Radovan Kunc.

Kontakt: Jana Hajduchová, tel. 0632/40663

1. mimořádné číslo - Ročenka Bílé Karpaty R/1994 vychází v květnu 1995.

Tisk: ALDI PRESS Veselí nad Moravou

Toto číslo je neprodejné.

Neprodejné